

“QUSHLAR DUNYOSIGA SAYOHAT” MAVZUSI BO’YICHA TUZILGAN VEB-KVEST.

1. KIRISH.

Qushlarning turli tumanligi.

Laylaklar – yirik qushlar tumshug’i uzun konussimon. Oq laylak baland daraxtlar, simyog’ochlar, eski imoratlar tomiga; juft bo’lib yashaydi. Bolasini erkagi va urg’ochisi birga boqadi.

vaqtincha juft xosil qiladi. Bolalari uchadigan bo’lganda oilasi tarqalib, qishlash uchun uzoq janubga gala bo’lib uchib ketadi. O’zbekiston dashtlarida kulrang turna tarqalgan. Go’zal turna qushlar uchub o’tish davrida uchraydi.

Kariama ham turnasimon qushlar turkumiga kiradi.

Imperator pingivinlar – eng yirik pingivinlar hisoblanadi. Ularning bo’yi 1 m ga yetadi. Imperator pingivinlar baliqlar va boshqa dengiz hayvonlari bilan oziqlanadilar. Bu tur eng qahraton qish sovuq’da ko’payadi. Urg’ochisi, tuxumini erkagiga berib, o’zi oziqlanish uchun dengizga tushub ketadi. Erkagi tuxumni bitta panjasida ushlab qornidagi teri burma bilan o’rab (65 kun davomida) isitadi. Urg’ochilari tuxumdan bola chiqishi oldidan qaytib keladi.

Turnalar – yirik qushlar; bo’yni, oyoqlari va tumshug’i uzun. ular odam bormaydigan hududlarda, katta botqoqliklar, va o’tloqlarda, ba’zi turlari dashtlarda uya qurib bir nechta tuxum bosadi. Tuxumdan patlari rivojlangan jujalar chiqadi. Turnalar

Janubiy va Markaziy Amerika tropik o'rmonlarida qizilishtonsimonl ar turkumiga mansub, tumshug'i juda yirik, patlari chiroyli qush – **tukanlar** yashaydi.

2. TOPSHIRIQLAR.

Veb-kvestni tayyorlayotgan talabar biolog, ximik yoki muxbir sifatida ma'lumotlar tayyorlaganda quyidagi maqsad va vazifalarga erishishi lozim:

Qushlar qanday mavjudodlar?

Qushlarning uchishga moslashishida qanday ichki va tashqi tuzilishidagi o'ziga xosliklar mavjud?

1. Qushlar sistematikasi va tuzilishidagi o'ziga xosliklar bilan tarnishing;
2. Qushlarning tabiatdagi va inson hayotidagi ahamiyatini aniqlang;
3. Internet ma'lumotlari asosida o'quv axborotlarni qabul qilish ko'nikmasini shakllantirish.

3. ISHNI BORISHI.

1. Uzingizga rol tanlang. (O'qituvchi yordamida amalga oshiriladi)
2. Bir nechta o'quvchi bitta rol tanlagan bo'lsa, kichik guruxlarga bo'linib, yoki individual (yakka tartibda) ishlab, muammoli savolga bitta aniq javob shakllangunicha ishlash tavsiya etiladi.
3. Axborotlarni internet ma'lumotlari asosida shakllantiring. Internet manzillar xar bir rollarda mavjud.
4. Ishning yakunida siz olingan natijalarni kichik guruxda muxokama qilishingiz

lozim xamda umumiy xulosalar xisobot kurinishida shaklantiriladi..

5. Kichik guruxda muxokama natijasida turli xil fikrlar bulishi mumkin, xattoki sizning fikringizga qarama qarshi xam, shunday xolatda vazminlik bilan umumiy xulosa qiling.

6. Vazifalarni kichik guruxda xar bir a'zolarga teng taqsimlang, xar bir vazifa o'z vaqtida bajarilishini nazorat qiling.

7. Bajarilgan ishning natijasi sizning loyihangiz bo'lib u prezentatsiya ko'rinishida bo'lib, sizning kichik guruxingiz barcha savollarga batafsil javob berishi lozim. Prezentatsiyada jadvallar va rasmlar bo'lishi lozim. Prezentatsiya ximoyasi butun kichik guurux ishtirokchilari yoki birgini vakil tomonidan amalga oshirilib, o'qituvchini ko'shimcha savollariga javob bera olishingiz kerak.

Bajaradigan ishingizni baxolash mezoni bilan oldindan tanishib oling.

Siz quyidagilarni qo'llashingiz mumkin

- Multimediya prezentatsiyalari
- Umumlashtiruvchi jadvallar
- Turli xil sxema va diagrammalar
- Internet manzillari

4. ROLLAR TARIFI.

Anatomologlar – Qushlarning ichki tuzilishini o'rganish bilan shug'ullanadilar.

Tarixchilar – Qushlarning kelib chiqishi va rivojlanishi o'rganish bilan shug'ullanadilar.

Fiziologlar – Qushlarning tashqi tuzilishini o'rganish bilan shug'ullanadilar.

Ekologlar – Qushlarning turli xil iqlim sharoitlariga moslanishi, tuzilishi va hayot kechirishini o'rganadilar.

ANATOMOLOGLAR

Topshiriq:

- o'tgan mavzuni qaytarish maqsadida (Internet manzillari pastda ko'rsatilgan) jadvaldan – Qushlarning ichki organlari haqidagi ma'lumotlarni topib , olingan

javoblarni prezentatsiyaga joylashtiring.

Yangi materiallardan foydalanib ishlang.

Jadvalni to'ldirib, prezentatsiya xolatida namoish eting.

№	Ichki a'zolar .	Ichki a'zolarning tuzilishi.	Ichki a'zolarning ahamiyati.
1	Skelet		
2	Ovqat hazm qilish tizimi		
4	Nafas olish a'zolari		
5	Ko'payish organlari		
6	Nerv tizimi		
7	Eshitish a'zolari		
8	Xid bilish a'zolari		
9	Ta'm bilish a'zolari		

Savollarga javob bering

1. Qushlarda ham odamlagidek o'pkalar mavjudmi?
2. Qushlarning nerv tizimi yuqori darajada takomillashganmi?
3. Qushlar ham eshita oladimi?
4. Qushlar ham og'riqni sezadimi?
5. Qushlarning ta'm bilmasligi to'g'rimi?
6. Qushlarning ko'rish qobilyati yaxshi rivojlanganligi to'g'rimi?

Internet manzillari:

1. http://aqua.izmuroma.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=278&Itemid=109#1

2. <http://www.fdiary.fgids.com/manual/112/692/>

3. <http://www.ebio.ru/images/06030201.gif>

TARIXCHILAR

Topshiriq:

- o'tgan mavzuni qaytarish maqsadida (Internet manzillari pastda ko'rsatilgan) savollarga javob topib, olingan javoblarni prezentatsiyaga joylashtiring.

Yangi mavzu bo'yicha ishleng.

1. Qushlar haqida tarixiy ma'lumotlar (soni, yashash joyi, qachon va qayerda paydo bo'lgan);
2. Zoologiyaning qushlar qismini o'rganadigan fan qanday nomlanadi?
3. Qushlarning qanday turkumlari mavjud va ular bir-birlaridan nimasi bilan farqlanadi?
4. Jo'ja ochadigan va uya quradigan qushlar haqida nimalar bilasiz.
5. Qushlarning nasliga g'amxo'rlik qilishi haqida nimalar bilasiz?
6. Ushbu fikrni davom ettiring “ Qushlar tabiatning ajoyib mavjudotlari, ... ”
7. Qushlarning tabiatdagi va inson hayotidagi ahamiyati.

Internet manzillari:

1. <http://guppi-i-drugie.ru/kogda-poyavilis-ryby-otkuda-poyavilis-ryby/>
2. <http://ru.wikipedia.org/wiki/>
3. <http://zoologia.poznajvse.com/mnogokletochnye-zhivotnye/ryby/hozyaystvennoe-znachenie-ryb-i-ohrana-rybnyh-hozyaystv>

FIZIOLOGLAR

Topshiriq:

- o'tgan mavzuni qaytarish maqsadida (Internet manzillari pastda ko'rsatilgan) Qushlarning tana tuzilishi haqidagi ma'lumotlarni topib, olingan javoblarni prezentatsiyaga joylashtiring.

Yangi materiallardan foydalanib ishleng.

Savollarga javob topib, prezentatsiya xolatida namoish eting.

1. Haqiqatdan ham qushlarning tana tuzilishi yashash muhitiga bog'liqmi?
2. Qushlarning gavda bo'limlari sudralib yuruvchilarnikidan farq qiladimi?
3. Qushlarning gavda bo'limlarini ayting?
4. Qushlar qanotining tuzilishi va o'ziga xosligini tushuntirib bering?
5. Qush patlarining oziga xosligi va ahamiyati.
6. Barcha qushlarda ham patlar mavjudmi?
7. Qushlar dumi qanday vazifa bajaradi?

Internet manzillari:

1. <http://guppi-i-drugie.ru/kogda-poyavilis-ryby-otkuda-poyavilis-ryby/>
2. <http://www.ecosystema.ru/08nature/fish/m01.htm>
3. http://aqua.izmuroma.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=277&Itemid=109

EKOLOGLAR.

Topshiriq:

- o'tgan mavzuni qaytarish maqsadida (Internet manzillari pastda ko'rsatilgan) jadvaldan – Iqlimning turli sharoitlariga qushlarning moslanishlari haqidagi ma'lumotlarni topib , olingan javoblarni prezentatsiyaga joylashtiring.
Yangi materiallardan foydalanib ishlang.

Jadvalni to'ldirib, prezentatsiya xolatida namoish eting.

№	Qushlarning ekologik guruhleri.	Tarqalishi va moslanishlari
1	O'rmon qushlari	
2	Cho'l va voha	

	qushlari	
3	Botqoq va suv bo'yi qushlari	
4	Suv qushlari	
5	Suv havo qushlari	
6	Havo yer qushlari	

Savollarga javob bering:

Qushlarning qishga tayyorgarligi haqida nima bilasiz?

Qushlarning qishlash joyi haqida nimalar bilasiz?

Qushlarning migratsiya yo'li haqida nimalar bilasiz?

Uchib ketishda qushlarning mo'ljal olishi haqida nimalar bilasiz?

Internet manzillari:

1. http://aqua.izmuroma.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=278&Itemid=109#1
2. <http://www.fdiary.fgids.com/manual/112/692/>
3. <http://www.ebio.ru/images/06030201.gif>

5. BAXOLASH MEZONLARI

BAXOLASH MEZONLARI

Mezonlar	Baholash mezoni taqsimoti	Ballar
Topshiriq moxiyatini tushunish.	<ul style="list-style-type: none"> • Bajarilagan ish topshiriq moxiyatini to'liq tushunishni ifoda etadi. • Mavzuga oid bo'lgan xamda mavzuga oid bo'lmagan ma'lumotlar mavjud. • Bevosita mavzuga oid bo'lmagan ma'lumotlar mavjud. Yig'ilgan ma'lumotlar analiz bo'lmagan va baholanmaydi. 	10 5 0

Mavzuni yoritish.	<ul style="list-style-type: none"> • To'liq. • Qisman. • Yoritilmagan. 	10 5 0
Mavzuning asosiy qismi bayoni.	<ul style="list-style-type: none"> • To'liq. • Qisman. • Yoritilmagan. 	10 5 0
Muammoni yechimi yo'llari ko'rsatilishi.	<ul style="list-style-type: none"> • Muammoni yechimi yo'llari ko'rsatilgan • Muammoni yechimi yo'llari to'liq qo'rsatilmagan. • Muammoni yechimi yo'llari aniq emas yoki noto'g'ri. 	10 5 0
Ma'lumotni taqdim etish mantiqiyliigi.	<ul style="list-style-type: none"> • Ma'lumot mantiq asosida taqdim etilgan. • Mantiqiy ketma ketlik yo'q • Mantiq mavjud emas. 	10 5 0

Guruhning mustaqil bajaradigan ishi

Guruhda ishning rejalashtirilishi	<ul style="list-style-type: none"> • Guruhda ish aniq rejalashtirilgan. • Guruhda ish qisman rejalashtirilgan. • Guruhda ish umuman rejalashtirilmagan. 	5 3 0
Guruhda rollarni taqsimlash	<ul style="list-style-type: none"> • Jamoa azolari orasida barcha ish bir xil taqsimlangan. • Jamoa qatnashchilarining ko'pchilikgi orasida ish bir xil taqsimlangan. • Guruhda jamoa azolarining bir nechtasi ish uchun javob berdi. 	5 3 0
Muallifning o'ziga hosligi	<ul style="list-style-type: none"> • Ishning noyobligi. O'zida juda ko'p original, ijodkorlik misollarini tutishi. • Ishda muallifning topqirligi mavjud. 	5 3

(Originalligi)	<ul style="list-style-type: none"> • Standart ishda mualliflikning o‘ziga xosligi yo‘q. 	0
Guruxni mustaqil ishlash uchun rejasi	<ul style="list-style-type: none"> • Ishni bajarishda to‘liq mustaqil ishlagan. • Guruxning qisman mustaqil ishlashi. • Guruxning mustaqil ishlamaganligi. 	5 3 0
Ishni rasmiylashtirish		
Guruxni mustaqil ishlash darajasi	<ul style="list-style-type: none"> • Ishni bajarishda to‘liq mustaqil ishlagan. • Guruxni qisman mustaqil ishlashi. • Guruxni mustaqil ishlamaganligi. 	5 3 0
Grammatika, mos keluvchi lug‘at, yozilishini xatosizligi, savodxonligi	<ul style="list-style-type: none"> • Grammatik, stilistik, orfografik nuqtai nazardan ishning xatosiz yozilganligi • Ishni grammatik, stalistik, orfografik nuqtai – nazardan qo‘pol bo‘lmagan xatolarga yo‘l qo‘yib yozilganligi. • Ishda grammatik, stilistik orfografik nuqtai nazardan qo‘pol xatoliklarga yo‘l qo‘yilgan. 	5 3 0

ISHNI HIMOYA QILISH

Ma‘ruzani sifati	<ul style="list-style-type: none"> • Ma‘ruzaning asosiy xolatlari, dalillari ishonchliligi, kompozitsiyasining mantiqiyligi, olingan natijalarning to‘liq taqdimot qilinishi. • Ma‘ruzani mantiqiy ketma – ketligini yo‘qligi, olingan natijalarni to‘liq taqdim etilmaganligi, dalillarni ishonchli emasligi. • Asosiy xolatlarni dalillari ishonchli emasligi, mantiqning yo‘qligi, tadqiqot natijalarini keltirilmaganligi. 	10 5 0
------------------	---	--------------

Ma'ruzaga oid bilimning ko'lami va chuqurligi	<ul style="list-style-type: none"> • Ma'ruzachilar eruditsiyasini (ilmini), fanlararo aloqalarni ko'rsatib namoyish qilishi. • Ma'ruzachilar materialni savodxonlik bilan bayon qilishi, lekin etarli darajada chuqur bilimni ko'rsata olmasligi. • Ma'ruzachining materialni umuman bilmasligini ko'rsatib qo'yishi. 	10 5 0
Nutq madaniyati, auditoriya oldida o'zini tutishi	<ul style="list-style-type: none"> • Ma'ruzachilar auditoriya oldida o'zlarini ishonchli tutishi, saviyali nutqga egaligi, reglamentga rioya qilishi, auditoriya diqqatini o'zida jamlab turishi. • Ma'ruzachilar o'z chiqishida uncha ahamiyatga ega bo'lmagan xatolarga yo'l qo'yishi, reglamentini ozroq buzishi, auditoriya diqqatini qisman jalb qilishi. • Ma'ruzachilar auditoriya oldida o'zlarini yo'qotib qo'yishi, nutqini yo'qligini sezib qolishi, reglamentga rioya qilmasligi, auditoriya diqqatini jamlay olmasligi. 	10 5 0
Savollarga javob berish	<ul style="list-style-type: none"> • Ma'ruzachilar savollarga to'liq va ishonchli javob berishi, o'zini do'stona tutishi, javob berganda mavzuni muvaffaqiyatli ochib berishga harakat qilish. • Ma'ruzachini barcha savollarga ishonchli javob bera olmasligi. • Ma'ruzachi savollarga javob bera olmasligi yoki o'zini agressiv, qo'pol tutishishi. 	10 5 0
Ma'ruzachini ishbilarmonlik va irodalilik sifatleri	<ul style="list-style-type: none"> • Ma'ruzachini yuqori natijalarga erishishga harakat qilishi, xushmuomalaligi, muloqot o'rnatishga harakat qilishi. • Ma'ruzachi diskussiya qilishga tayyorligi, doim ham xushmuomalali bo'lmasligi. • Ma'ruzachi diskussiyaga tayyor emasligi, agresivligi, muomala qilishdan o'zini 	10 5 0

	tortishi.	
--	-----------	--

“5” baho – 86-100

“4” baho – 71-85

“3” baho – 56-70

“2” baho – 0-55

6. XISOBOT.

Sizning ishingizning natijasi prezentatsiya ko‘rinishidagi loyixa bo‘ladi. Unda guruxingiz javob berishi kerak bo‘lgan barcha savollarga javob aks etgan bo‘ladi.

Savollarga barcha javoblar prezentatsiyadan joy topgan bo‘ladi. Prezentatsiyada jadval va illyustratsiyalar keltirilishi mumkin. Tayyorlangan prezentatsiyani yo butun gurux, yoki ma’ruzachi o‘qituvchining barcha savollariga javob berib himoya qilishi zarur. Oldindan sizning ishingiz yuzasidan baxolanish mezonlari bilan tanishib chiqqan bo‘lishingiz kerak.